

Sisäisen valvonnan ja tarkastuksen järjestäminen

181/00.00.01.01/2021

Khall 30.08.2021 § 170

Sisäinen valvonta, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus

Sisäisen valvonnan järjestämisvastuu on kunnanhallituksella. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää kunnan toiminnan laadukasta johtamista, riskien ennaltaehkäisyä ja hallintaa, mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämistä, toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Sisäisen tarkastuksen tarkoituksena on varmistaa, että organisaation toiminta on tavoitteiden, päämäärien ja toimintaperiaatteiden sekä säädösten ja määräysten mukaista. Sisäinen tarkastus tukee toiminnan taloudellisuutta ja tuloksellisuutta sekä johtamis- ja hallintojärjestelmän kehittämistä.

Kuntalaissa ei ole säädetty sisäisestä tarkastuksesta, sillä kuntien ja kuntayhtymien erilaisen koon ja organisoitumismuotojen vuoksi kaikille kunnille ja kuntayhtymille yhtenäisen sisäisen tarkastuksen järjestämismallia ei ole löydettävissä. Suositeltavaa kuitenkin on, että etenkin keskisuurissa ja suuressa kunnassa ja kuntayhtymässä on ammattimainen sisäisen tarkastuksen toiminto. Se voidaan järjestää esimerkiksi kunnan/kuntakonsernin tai kuntayhtymän omana toimintana, yhteistoimintana muiden kuntien kanssa tai se voidaan hankkia ulkopuolisilta palvelujen tuottajilta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen perustuu kunnan perustehtävään, toimintaympäristön analysointiin, kuntastrategiaan sekä toiminnan ja talouden tavoitteisiin. Riskienhallinta sisältää kunnan tavoitteita uhkaavien riskien tunnistamisen, arvioinnin ja priorisoinnin sekä tuloksellisen hallinnan.

Taustaa

Rautavaaran kunnan sisäisen tarkastuksen järjestäminen on aiemmin toteutettu kunnanhallituksen asettamalla sisäisen tarkastuksen toimikunnalla, johon on kuulunut kolme jäsentä. Edellisellä vaalikaudella on käyty keskustelua sisäisen tarkastuksen toimintamallin muuttamisesta, sillä sisäisen tarkastuksen toimikunta on koettu toimimattomaksi. Toimikunnan jäsenten työmäärä saatuun hyötyyn nähden on ollut suuri.

Kuntaliiton vuonna 2019 tekemän kyselyn mukaan erillinen sisäinen tarkastus on pääsääntö yli 50 000 asukkaan kunnissa. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa sisäisen tarkastuksen järjestämisessä oli vaihtelua (osassa omana toimintana, osassa ulkoistettuna). Pienemmissä kunnissa sisäistä tarkastusta oli järjestetty satunnaisesti. Vastausten perusteella monella kunnalla oli sisäinen tarkastus "omana toimintana"; tällä

tarkoitettiin kuitenkin kunnan muita työntekijöitä tai viranhaltijoita, jotka oman toimen ohella tekevät "sisäistä tarkastusta".

Sisäisen tarkastuksen toimintamallin muuttamista koskeva asia ja päätöksenteko sen järjestämisestä päätettiin jättää uudelle valtuustolle.

Vaihtoehtoja sisäisen tarkastuksen järjestämiselle

Kuntaliitto suosittaa, että valtuuston päättämissä kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa päätetään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen linjaukset, tavoitteet ja osa-alueet sekä niiden toimeenpano, seurantamenettelyt ja arviointimenettelyt. Lisäksi olisi hyvä päättää velvollisuudesta järjestää sisäinen tarkastus, mikäli sisäinen valvonta ja riskienhallinta eivät tuota konsernijohdolle riittävää varmuutta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuudesta ja tuloksellisuudesta kunnassa ja kuntakonsernissa.

Rautavaaran kunnassa erilliselle sisäiselle tarkastukselle ei näyttäisi olevan kokemusten perusteella tarvetta, erityisesti jos sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatapoja terävöitetään.

Yksi toimintamalli voisi olla, että vuosittain osana tilinpäätöstä kunnanhallitukselle annetaan selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta, jolloin erillistä sisäistä tarkastusta ei tehdä. Selonteossa hyödynnetään soveltuvin osin Kuntaliiton mallilomaketta, jota on mahdollista täydentää riskienhallinnan näkökulmasta. Oheismateriaalina on Kuntaliiton asiakirja "Sisäinen valvonta ja riskienhallinta käytännössä" sekä riskienarviointimallilomake.

Kunnanhallitus antaa yleiset ohjeet sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä (hallintosäntö 7 § kohta 44) ja lautakunnat vastaavat oman palvelualueensa sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Valmistelija: hallintojohtaja

Kunnanjohtajan päätösehdotus:

Kunnanhallitus päättää

käydä keskustelua sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen toimintatavoista jatkossa ja evästä hallintopalveluita jatkovalmisteluihin.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Khall 29.11.2021 § 231

Valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista kunnassa ja kuntakonsernissa (hallintosäntö 50 §). Lisäksi hallintosäntöön mukaan valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen linjaukset, tavoitteet ja osa-alueet sekä niiden toimeenpano-, seuranta- ja arviointimenettelyt.

Kunnanhallituksen antamien evästysten pohjalta on valmisteltu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä jatkossa seuraavasti:

- sisäinen valvonta ja riskienhallinta toteutetaan vuosittain osana tilinpäätöstä, jolloin kunnanhallitukselle annetaan selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta (toimeenpano-, seuranta- ja arviointimenettely tässä yhteydessä)
- erillistä sisäistä tarkastusta ei tehdä eli sisäisen tarkastuksen toimikuntaa ei enää ole vuodesta 2021 lukien
- selonteossa hyödynnetään soveltuvin osin Kuntaliiton mallilomaketta, jota on mahdollista täydentää riskienhallinnan näkökulmasta
- sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa huomioidaan kaikki kunnan palvelualueet

Oheismateriaalina on Kuntaliiton asiakirja "Sisäinen valvonta ja riskienhallinta käytännössä" sekä riskienarviointimallilomake.

Valmistelija: hallintojohtaja

Kunnanjohtajan päätösehdotus:

Kunnanhallitus ehdottaa, että kunnanvaltuusto päättää

sisäisen valvonnan järjestämisen linjauksesta, tavoitteista ja osa-alueista sekä niiden toimeenpano-, seuranta- ja arviointimenettelyistä Rautavaaran kunnassa ja kuntakonsernissa seuraavasti:

- sisäinen valvonta toteutetaan vuosittain osana tilinpäätöstä, jolloin kunnanhallitukselle annetaan selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta
- erillistä sisäistä tarkastusta (sisäisen tarkastuksen toimikuntaa) ei ole
- riskienhallinnan osalta selonteossa hyödynnetään soveltuvin Kuntaliiton mallilomaketta
- sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa huomioidaan kaikki kunnan palvelualueet

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.